

Martyna Darowska
Biblioteka Główna
Politechnika Śląska w Gliwicach
e-mail: Martyna.Darowska@polsl.pl

POLSKA PRASA MUZYCZNA (KOMUNIKAT)

ABSTRAKT:

W artykule zaprezentowano wybrane czasopisma muzyczne publikowane w Polsce. Na podstawie omówienia charakterystyki ich zawartości i tematyki, dokonano typologii. Ponadto podjęto temat znaczenia i oddziaływania polskiej prasy muzycznej na ich czytelników.

SŁOWA KLUCZOWE:

Biblioteka muzyczna. Czasopismo muzyczne. Prasa. Źródło informacji o muzyce.

Wstęp

Tak jak w przypadku innych dziedzin nauki i sztuki, drukowane i elektroniczne źródła informacji stanowią podstawowe źródła wiedzy w dziedzinie muzyki. Wiadomości z zakresu teorii i historii muzyki znajdują się w książkach i podręcznikach akademickich, a także w czasopismach. Periodyki muzyczne odgrywają istotną rolę w kształceniu, a nieraz są źródłem cenniejszym niż wydawnictwa zwarte dzięki aktualności informacji. Jednak obecnie nie docenia się znaczenia prasy – czy jest to wynik wypierania tradycyjnych środków przekazu przez elektroniczne? Czy tylko przyczyną jest brak wiedzy o zawartości treściowej i informacyjnej czasopism muzycznych?

Biblioteki muzyczne a prasa

Czasopisma muzyczne gromadzone są w bibliotekach akademii muzycznych, oddziałach muzycznych bibliotek uniwersyteckich, bibliotekach instytutów muzykologii, działach muzycznych bibliotek publicznych, bibliotekach towarzystw muzycznych, bibliotekach kościelnych, bibliotekach orkiestr oraz ośrodkach informacji muzycznej. Na podstawie informacji zamieszczonych w publikacjach opisujących działalność bibliotek muzycznych wynika, że czasopisma dziedzinowe stanowią podstawowy element księgozbioru.

Biblioteki o charakterze muzycznym w Polsce mają za zadanie nie tylko gromadzić w swych zbiorach literaturę muzyczną, materiały nutowe oraz nagrania dźwiękowe, ale także poprzez swoje zbiory upowszechniać wiedzę o muzyce. Funkcja ta ułatwiona jest m.in. dzięki periodykom muzycznym.

Typologia prasy muzycznej w Polsce

W prasie muzycznej podejmuje się zagadnienia dotyczące muzyki i życia muzycznego o różnym poziomie i zakresie specjalizacji, dostosowane do cech potencjalnych odbiorców. Pierwowzór czasopism muzycznych stanowią pisma publikowane w XVIII w., zawierające materiał nutowy. Szybko do ich treści wprowadzono tematykę historii i teorii muzyki oraz regionalnego życia muzycznego, po czym w XIX w. zaczęto traktować muzykę jako samodzielną dyscyplinę naukową. Pierwszym periodykiem muzycznym na ziemiach polskich był „Tygodnik Muzyczny” wydawany w latach 1820-1821, a za pierwsze specjalistyczne czasopismo muzykologiczne uznawany jest „Kwartalnik Muzyczny”, ukazujący się w latach 1911-1914 [2, s. 46-47].

Najnowszy przegląd polskiej prasy muzycznej został opracowany w 2001 r. przez Małgorzatę Komorowską. Charakterystyce poddano najważniejsze czasopisma publikowane w latach 1945-2000. Poszczególne tytuły czasopism omówiono wówczas według pięciu grup [4, s. 7]:

- czasopisma założone po 1945 r., które wciąż się ukazują;
- prasa wydawana w okresie PRL do początku lat 90. XX w.;
- czasopisma publikowane w latach 90. XX w.;
- periodyki (wówczas) wykazujące ciągłość edycji;
- efemerydy, druki promocyjne, ostatnie tytuły.

Typy prasy muzycznej można wyodrębnić, tak jak i w przypadku prasy ogólnej, na podstawie ich periodyczności. W dziedzinie muzyki czasopisma ogłaszane są w formie: dwutygodników, miesięczników,

dwumiesięczników, kwartalników, półroczników i roczników. Natomiast zgodnie z przeznaczeniem czytelniczym oraz pełnionymi funkcjami, czasopisma te dzieli się w następujący sposób:

- rozrywkowe: zawierające ogólne treści muzyczne przeznaczone dla każdego odbiorcy w celu zapewnienia rozrywki;
- popularnonaukowe: obejmujące informacje muzyczne dla osób wykazujących zainteresowanie tematem (np. muzycy-amatorzy), przedstawione w sposób mało skomplikowany;
- naukowe: z zakresu wiedzy szczegółowej z dziedziny muzyki, przeznaczone m.in. dla nauczycieli i ich studentów oraz muzykologów;
- fachowe (specjalistyczne), przynoszące informacje teoretyczno-praktyczne oraz zawodowe dla muzyków.

Na podstawie przedstawionego podziału, według zawartości treściowej, w bibliotekach muzycznych w Polsce gromadzi się periodyki odpowiadające poszczególnym typom.

Polskie czasopisma muzyczne

Czasopisma rozrywkowe są ogólnie dostępne na polskim rynku wydawniczym. Są to periodyki zawierające treści dotyczące działalności różnych artystów z kraju i ze świata (np. miesięczniki dla młodzieży i dorosłych, jak „Machina” lub dla nastolatków – „Popcorn”), ale najczęściej dedykowane są poszczególnym gatunkom muzycznym, tj. „Teraz Rock” czy „Jazz Forum”, co wpływa bezpośrednio na dostarczanie wyspecjalizowanej treści do odpowiedniej grupy czytelników. Czasopisma rozrywkowe są tzw. „czytadłami”, które ze względu na ich charakter często określa się mianem gazet lub magazynów muzycznych.

Muzyczne wydawnictwa ciągle o charakterze popularnonaukowym, tak jak i rozrywkowe, są powszechnie dostępne w sklepach internetowych, kioskach i księgarniach. Treści zamieszczone w tych czasopiśmie są dostosowywane do wiedzy i umiejętności potencjalnych czytelników. Przykładem takiego periodyku może być dwutygodnik „Twoja Muza” – choć jest on także traktowany jako czasopismo specjalistyczne, a nawet jako poradnik metodyczny dla nauczycieli muzyki. Natomiast przykładem czasopisma popularnonaukowego z zakresu muzyki przeznaczonego dla starszej młodzieży i dorosłych jest dwutygodnik „Ruch Muzyczny” [4, s. 8-11].

Periodyki naukowe najczęściej są publikowane przez środowiska akademickie, czyli studentów i pracowników uczelni muzycznych (np. „Klucz”, zawierający teksty studentów i pracowników Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach) oraz instytuty

i stowarzyszenia naukowe (np. „Muzyka” ogłaszana przez Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk [4, s. 14]), dlatego też dostęp do nich jest ograniczony. Należy też zwrócić uwagę na to, że często wydawane są one nieregularnie albo przybierają formę roczników, jak np. „Polski Rocznik Muzykologiczny” drukowany przez Sekcję Muzykologów Związku Kompozytorów Polskich. Niekiedy nawet serie wydawnicze uczelni wyższych traktowane są jak czasopisma, np. „Edukacja Muzyczna. Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie”. Oprócz artykułów z zakresu historii i teorii muzyki, tego typu publikacje zawierają najczęściej opisy osiągnięć badawczych i prezentację dorobku polskich muzykologów, propozycje przekładów utworów muzycznych, a także prezentowane są zagadnienia dotyczące akustyki, antropologii i archeologii muzycznej oraz etnomuzykologii (etnografii muzycznej) polskiej i obcej.

Ostatnią grupę czasopism muzycznych tworzy prasa specjalistyczna publikowana przez wydawnictwa dziedzinowe. Oprócz wspomnianego czasopisma „Twoja Muza”, do tego typu materiałów zaliczyć można z pewnością dwumiesięcznik „Wychowanie Muzyczne” [4, s. 15]. Periodyki fachowe dedykowane są przeważnie nauczycielom, a porusza się w nich przede wszystkim problematykę edukacji muzycznej. Może wydawać się istotne rozróżnienie prasy specjalistycznej od fachowej, gdyż ta pierwsza nie musi wiązać się *stricte* z wykonywanym zawodem. Wśród czasopism specjalistycznych należy wyróżnić zumele dla amatorów, pasjonatów i zawodowych muzyków, tj. „Magazyn Gitarzysty”, „Magazyn Perkusista” oraz „Estrada i Studio”.

Niektóre z wymienionych czasopism ogłaszane są zarówno w formie drukowanej, jak i elektronicznej. Periodyki dostępne w Internecie (lub przynajmniej ich spisy treści albo abstrakty) indeksowane są w bazie Arianta¹. Należy jednak zwrócić uwagę na przydział dokonany w bazie, gdyż wszystkie określono jako naukowe. Na dzień 3 stycznia 2012 r. w Ariancie znajduje się opis 14 czasopism muzycznych – szczegółowy wykaz tytułów zamieszczono w Tabeli 1. Periodyki muzyczne przypisane zostały do działu Sztuka (zawierającego 79 tytułów czasopism), w którym nie rozgraniczono poszczególnych dziedzin, tj. malarstwo, architektura, fotografia – stąd wyszukanie pism jest kłopotliwe. Dlatego w celu odnalezienia odpowiednich wydawnictw, konieczne jest sprawdzanie opisu każdej wyszukanej jednostki bądź sugerowanie się tytułem czasopisma.

---

¹ Baza danych Arianta – Naukowe i fachowe polskie czasopisma elektroniczne stworzona i opracowywana przez pracowników Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach – Anetę Drabek i Arkadiusza Pulikowskiego

Tab. 1. Czasopisma muzyczne indeksowane w bazie Arianta (w kolejności alfabetycznej).

Lp.	TYTUŁ CZASOPISMA
1.	„Aspiracje. Pismo Warszawskich Uczelni Artystycznych”
2.	„Chopin Studies”
3.	„Kwartalnik Studentów Muzykologów UJ”
4.	„Musica Galiciana”
5.	„Musicology Today”
6.	„Muzyka”
7.	„Orkiestra”
8.	„Polski Rocznik Muzykologiczny”
9.	„Przegląd Muzykologiczny”
10.	„Rocznik Chopinowski” lub „Annales Chopin”
11.	„Ruch Muzyczny”
12.	„Studia Gregoriańskie”
13.	„Wychowanie Muzyczne w Szkole”
14.	„Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Sztuki Piękne. Muzyka”

Źródło: [1].

Funkcje prasy muzycznej

W *Encyklopedii wiedzy o prasie* przedstawiono 2 typologie funkcji prasy. Jej podstawowe zadania opracowano na podstawie zaplanowanych zamiarów i osiągniętych skutków. Wyróżniono zatem funkcję informacyjną, wychowawczą, rozrywkową oraz komercyjną (reklamową). Ponadto powiązano zadania prasy z poszczególnymi etapami procesu komunikacji – tak jak każdy przekaz komunikacji, tak i prasa jako jej środek, powinna spełniać funkcje intencjonalne (zamierzone), nadane i pełnione [4, s. 86-88]. Oba podziały mogą się między sobą przenikać, ukazując przy tym wpływ i siłę mediów, m.in. prasa (media) może poprzez funkcję intencji upowszechnić informację, a także przeprowadzić kampanię reklamową usługi/productu [3, s. 242].

Prasa, rzecz jasna, wpływa na swoich odbiorców. Czytelnikami prasy muzycznej są przede wszystkim studenci i pracownicy szkół o profilu muzycznym i/lub artystycznym. Są nimi także pasjonaci muzyki, a ponadto teoretycy z dziedziny muzykologii. Stąd też oddziaływanie czasopism muzycznych może przebiegać w kilku kierunkach. Wydawnictwa ciągle o tematyce muzycznej wywierają wpływ na swoich odbiorców pochodzących z różnych środowisk i społeczeństw, np. szkolnych, robotniczych, naukowych czy artystycznych.

Prasa, ze względu na swoją periodyczność, jest obecna w codziennym życiu każdego człowieka. Jej nadawcy (wydawcy, redaktorzy, autorzy) mają też możliwość dostosowania komunikowanej treści do oczekiwań potencjalnego czytelnika. Problematyka muzyczna pojawia się w prasie zarówno brukowej, jak i ambitnej publicystycznej, co poszerza obszar jej wpływu. Czasopisma muzyczne oddziałują na swoich odbiorców głównie przez informowanie o pewnych faktach i wydarzeniach, dzięki czemu zaspokajają potrzeby muzyczne, ale często dają czytelnikowi rozrywkę.

Muzyka jako dziedzina sztuki staje się też przedmiotem opracowań o profilu artystycznym. Artyści, dzięki prasie muzycznej, otrzymują informacje o panujących trendach muzycznych, a także kultywują ciągłą relację ze środowiskiem muzyków. Funkcja integracyjna wpływa zatem na efektywniejszą wymianę poglądów i doświadczeń, co zwiększa tak istotną w tej branży kreatywność. Natomiast temat muzyki, jako dyscypliny naukowej (muzykologii), przedstawiany w czasopismach, stanowi dla środowisk naukowych aktualne źródło wiedzy i informacji. Różnorodna problematyka z zakresu muzykologii, poruszana na łamach muzycznych wydawnictw ciągłych, wpływa na zwiększenie wartości tego typu prasy, a tę rozpoznać i ocenić można tylko przez zbadanie zawartości prasy.

Podsumowanie

Powyższe rozważania ukazują istotną rolę prasy muzycznej w rozwoju wiedzy i upowszechnianiu informacji. Dostępność różnorodnych czasopism muzycznych na polskim rynku wydawniczym świadczy nie tylko o popularności tej dziedziny sztuki i nauki, ale także o zapotrzebowaniu na tego typu wiadomości w środowisku muzycznym i hobbystycznym.

Pozostaje teraz odpowiedzieć na pytania postawione we wstępie: wydawnictwa ciągle (zarówno drukowane jak i te dostępne online, wymagające odrębnego opracowania i dogłębnej analizy) wciąż powinny być publikowane, gdyż zawarte w nich treści stanowią o istotnych walorach i znaczeniu tej prasy w życiu codziennym, a także wśród artystów i pracowników naukowych.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] Drabek A., Pulikowski A.: *Arianta – Naukowe i fachowe polskie czasopisma elektroniczne* [online]. [Data dostępu: 03.01.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www1.bg.us.edu.pl/bazy/czasopisma/>.
- [2] *Encyklopedia wiedzy o prasie*. Pod red. J. Maślanki. Wrocław 1976.
- [3] Goban-Klas, T.: *Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu*. Warszawa 2006. ISBN 83-01-14300-2. ISBN 978-83-01-14300-8.
- [4] Komorowska M.: *Polska prasa muzyczna w okresie 1945-2000*. Warszawa 2001. ISBN 83-87759-81-3.
- [5] Prokopowicz M., Spóz A., Pigła W.: *Biblioteki i zbiory muzyczne w Polsce. Przewodnik*. Warszawa 1998. ISBN 83-87629-12-X.
- [6] *Przewodnik po bibliotekach i zbiorach muzycznych w Polsce*, oprac. M. Prokopowicz [et al.]. Warszawa 1982. ISBN 83-00-00330-4.

Martyna Darowska

The Main Library

Silesian University of Technology

e-mail: Martyna.Darowska@polsl.pl

POLISH MUSIC PRESS

ABSTRACT:

The article presents selected music magazines published in Poland. A typology is created based on the discussion of the characteristics of their contents and subject matter. Moreover, the importance and impact of Polish music press on readers is discussed.

KEYWORDS:

Music libraries. Music journals. The press. Music information sources.